

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG, HIỆU QUẢ ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN TRONG GIẢNG DẠY VÀ HỌC TẬP TẠI CÁC TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG, AN NINH TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

**Thiếu tướng
Bùi Trọng Quỳnh**

Phó Tư lệnh - Tham mưu trưởng Bộ Tư lệnh Thủ đô Hà Nội, Phó Trưởng ban Thường trực Hội đồng Giáo dục quốc phòng và an ninh thành phố Hà Nội

Article history

Received: 09/02/2023

Accepted: 10/3/2023

Published: 10/4/2023

Keywords

Improving quality, national defense and security education, information technology, students, Hanoi city

ABSTRACT

National defense and security education for college and university students is a specific subject in terms of content, form and methods. Therefore, in response to the task of Homeland safeguarding in the new situation and impacts of the Fourth Industrial Revolution, it is necessary to improve the quality of National defense and security education for college and university students. One of the important solutions to improve quality of National defense and security education for college and university students in Hanoi city is the application of information technology in teaching and learning. Therefore, the article focuses on researching and clarifying a number of issues about the current situation, and proposes solutions to improve the quality and effectiveness of application of information technology in teaching and learning in National defense and security education centers in Hanoi city.

1. Mở đầu

Giáo dục quốc phòng và an ninh là môn học đặc thù cả về nội dung, phương pháp và hình thức, thực hiện trong mỗi chủ đề, mỗi bài học cần có những phương pháp riêng thể hiện tính đặc thù của môn học; yêu cầu học sinh, sinh viên sau khi học xong chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh hiểu được những nội dung chính về lịch sử, truyền thống lực lượng vũ trang nhân dân, quốc phòng, an ninh, những nội dung chính trong một số văn bản về quốc phòng, an ninh, quyền và chủ quyền lãnh thổ, biên giới quốc gia nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, làm cơ sở nhận thức đúng về nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa; nắm được những vấn đề cơ bản về gìn giữ an ninh chính trị, bảo đảm trật tự an toàn xã hội, những âm mưu, thủ đoạn về “diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ của các thế lực thù địch đối với cách mạng Việt Nam; thực hiện được một số động tác kỹ năng quân sự và có hiểu biết cơ bản về một số vũ khí, bom, mìn, đạn, thiên tai, cháy, nổ, trên cơ sở đó, có ý thức phòng chống tội phạm và tệ nạn xã hội trong các nhà trường và sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc... Là một bộ phận của nền giáo dục quốc dân, việc phổ cập và tăng cường giáo dục quốc phòng, an ninh là nhiệm vụ chung của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội, được chỉ đạo, tổ chức thực hiện chặt chẽ từ Trung ương đến địa phương bằng các hình thức phù hợp.

Nhận thức rõ vị trí, tầm quan trọng của công tác giáo dục quốc phòng và an ninh, trong những năm qua, Bộ Tư lệnh Thủ đô Hà Nội đã tổ chức quán triệt, thực hiện nghiêm Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/5/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh trong tình hình mới; Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh và Nghị định số 13/2014/NĐ-CP ngày 25/02/2014 của Chính phủ quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh; các văn bản chỉ đạo của Hội đồng Giáo dục quốc phòng và an ninh Trung ương, Bộ Quốc phòng và các bộ, ngành Trung ương. Chủ động, tích cực tham mưu với Thành ủy, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội lãnh đạo, chỉ đạo, triển khai thực hiện công tác giáo dục quốc phòng và an ninh đạt chất lượng, hiệu quả thiết thực, trong đó đã tổ chức thực hiện tốt công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh, sinh viên trên địa bàn Thành phố. Sự bùng nổ của những tri thức mới trong bối cảnh của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư trên quy mô toàn cầu và sự hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng đã và đang đặt ra cho công tác giáo dục đại học nước ta phải có những đổi mới toàn diện nhằm đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, đáp ứng được những đòi hỏi mà thực tiễn đặt ra.

Thực hiện chức năng tham mưu cho thành phố Hà Nội quản lý Nhà nước đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trên địa bàn, Bộ Tư lệnh Thủ đô Hà Nội đã thường xuyên theo dõi, quản lý giáo dục quốc phòng và an ninh cho gần 500 nghìn sinh viên của trên 100 trường cao đẳng và cơ sở giáo dục đại học trên địa bàn (theo tổng hợp báo cáo 9 tháng đầu năm 2021, trên địa bàn Thành phố có 39 trường cao đẳng và 67 trường đại học,

học viện với 450.558 sinh viên); thực hiện giáo dục quốc phòng và an ninh theo 02 hình thức: tự chủ giáo dục quốc phòng và an ninh và liên kết giáo dục quốc phòng và an ninh.

Trong thực hiện liên kết giáo dục quốc phòng và an ninh, các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trên địa bàn thành phố Hà Nội đã thực hiện nghiêm Thông tư liên tịch số 123/TTLT-BQP-BGDĐT-BLĐTĐBXH ngày 05/11/2015 của Bộ Quốc phòng, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội quy định tổ chức, hoạt động của trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh; liên kết giáo dục quốc phòng, an ninh của các trường cao đẳng, cơ sở giáo dục đại học, Bộ Tư lệnh Thủ đô Hà Nội đã tham mưu Hội đồng Giáo dục quốc phòng và an ninh Thành phố quản lý tốt công tác liên kết của các trường cao đẳng, cơ sở giáo dục đại học với 05 trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trên địa bàn. Hiện nay, trên địa bàn thành phố Hà Nội có 05 trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh với khả năng tiếp nhận 85.000 sinh viên/năm; đã có 05/05 trung tâm thực hiện liên kết giáo dục quốc phòng và an ninh cho trên 42 nghìn sinh viên đúng quy định; cơ bản sinh viên về học tập tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh có điều kiện rèn luyện nếp sống Quân đội, môi trường quân sự và đạt được chất lượng cao hơn hẳn so với học tập tại các trường được tự chủ về giáo dục quốc phòng và an ninh.

Trong giai đoạn hiện nay và những năm tiếp theo, nhiệm vụ đặt ra cho các Trung tâm là phải không ngừng đổi mới căn bản, toàn diện, nâng cao chất lượng dạy và học môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên, qua đó góp phần xây dựng nhân cách cho thế hệ trẻ trong việc tu dưỡng phẩm chất đạo đức và rèn luyện phẩm chất và năng lực chuyên môn, trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội để sẵn sàng thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ được giao. Để thực hiện thắng lợi mục tiêu đó, ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy và học tập tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trên địa bàn thành phố Hà Nội được xem như một giải pháp quan trọng trong việc chủ động nắm bắt và cập nhật những cơ hội mà cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã mang lại.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Thực trạng ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy, học tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trên địa bàn thành phố Hà Nội

Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy và học là việc ứng dụng những thành tựu của công nghệ thông tin một cách phù hợp và hiệu quả nhằm nâng cao chất lượng dạy và học. Như vậy, ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy và học tập không chỉ được hiểu theo nghĩa đơn giản là sử dụng máy tính vào các công việc như biên soạn rồi trình chiếu bài giảng điện tử ở trên lớp. Ứng dụng công nghệ thông tin phải được hiểu là một giải pháp trong mọi hoạt động liên quan đến đào tạo, liên quan đến công việc của người làm công tác giáo dục, liên quan đến hoạt động nghiên cứu, soạn giảng; lưu trữ, tìm kiếm, trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm và tài nguyên học tập,... và ở mức độ cao hơn là khai thác có hiệu quả với các phần mềm có tính tương tác cao, làm cho hoạt động dạy và học được diễn ra mọi lúc, mọi nơi.

Thực tiễn cho thấy, trước đây khi công nghệ thông tin chưa được đưa vào trường học, mọi khâu soạn giảng, lưu trữ hồ sơ, công văn báo cáo chủ yếu được tạo lập và xử lý bằng phương pháp thủ công cho nên gặp rất nhiều khó khăn và mất rất nhiều thời gian. Công tác điều hành, quản lý dạy học của cơ quan và khoa cũng chịu ảnh hưởng nhất định. Việc xếp lịch và điều hành giảng dạy theo lịch chủ yếu bằng phương pháp thủ công; việc biên soạn bài giảng của giảng viên, các phương tiện phục vụ dạy học cũng chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu; giảng viên chỉ có một số ít biết sử dụng máy tính ở mức độ soạn thảo văn bản; các ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học hầu như chưa được khai thác và ứng dụng trong thực tiễn quản lý, điều hành dạy và học tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh.

Nhận thức rõ vai trò quan trọng và hiệu quả của ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học đòi hỏi các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh đặc biệt quan tâm và quyết tâm ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác giảng dạy và học tập, nhất là luôn được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo, sự nỗ lực không ngừng của tập thể đội ngũ cán bộ, giảng viên. Đặc biệt, trước diễn biến phức tạp của đại dịch COVID-19, thực hiện thích nghi, thích ứng an toàn bằng sự chuyển đổi sang giảng dạy trực tuyến các nội dung lý thuyết, ứng dụng công nghệ thông tin được các giảng viên sử dụng đạt hiệu quả cao. Về phía người học, hầu hết đã được trang bị phương pháp học tập mới với những tiết học có ứng dụng công nghệ thông tin và kỹ năng khai thác thông tin phục vụ học tập từ máy tính và mạng Internet.

Tuy nhiên, thực trạng ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học tại các trung tâm cũng còn những khó khăn: một số người học có nhận thức còn đơn giản, ít có điều kiện hoặc chưa biết khai thác thông tin chính thống trên mạng để phục vụ học tập; về cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ cho dạy học, đặc biệt là phục vụ cho việc đáp ứng áp

dụng khoa học công nghệ thông tin của trung tâm còn thiếu với yêu cầu; các trung tâm chưa có các phòng học thông minh, thư viện điện tử, phòng đọc điện tử.

Việc ứng dụng công nghệ thông tin vào dạy học góp phần đổi mới, nâng cao chất lượng dạy học nói chung và môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh nói riêng là một công việc đòi hỏi phải có sự vào cuộc một cách đồng bộ của lãnh đạo, chỉ huy các cấp và cố gắng nỗ lực của giảng viên và người học của trung tâm. Trong đó, cần thiết phải thống nhất đề cao nhận thức, ứng dụng công nghệ thông tin trong tất cả các hoạt động, đặc biệt là hoạt động dạy học là xu thế tất yếu không thể đảo ngược. Tập trung quan tâm đầu tư về cơ sở vật chất và thường xuyên nâng cao năng lực khai thác và sử dụng có hiệu quả các trang thiết bị cho đội ngũ giảng viên cũng như các chủ thể tham gia vào quá trình dạy học.

2.2. Giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng, hiệu quả ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy và học tập tại các Trung tâm giáo dục quốc phòng, an ninh trên địa bàn thành phố Hà Nội đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

2.2.1. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng về vai trò, tầm quan trọng của ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy, học môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh

Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng về ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy, học có ý nghĩa quan trọng và mang tính quyết định đến chất lượng dạy, học môn học vì nó là động lực bên trong có vai trò định hướng, chỉ đạo tổ chức và thực hiện nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo, khắc phục khó khăn để hoàn thành tốt nhiệm vụ. Nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng, hiệu quả hoạt động nâng cao nhận thức, trách nhiệm và năng lực thực thi nhiệm vụ của các đối tượng. Chỉ khi nào cấp ủy, chỉ huy các cấp có nhận thức đúng đắn, xác định rõ trách nhiệm thì khi đó mới đề ra được các chủ trương, biện pháp sát đúng nhằm nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của đội ngũ giảng viên và người học đối với yêu cầu ứng dụng công nghệ thông tin.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp căn cứ vào chức năng, nhiệm vụ của từng cơ quan, đơn vị; chức trách, nhiệm vụ và quyền hạn của mình xác định đúng các chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo, hướng dẫn kịp thời về hoạt động nâng cao nhận thức, trách nhiệm cho đội ngũ cán bộ, giảng viên và người học đối với công nghệ thông tin; mỗi giảng viên phải luôn nỗ lực nêu cao ý thức tự giác, phát huy tinh thần trách nhiệm của bản thân để hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Quá trình chuẩn bị, biên soạn bài giảng và thực hành giảng bài cần nắm vững mục tiêu, yêu cầu của từng bài, từng phần cụ thể cũng như mục tiêu, yêu cầu của cả môn học, qua đó xác định nội dung biện pháp ứng dụng công nghệ thông tin cho phù hợp. Giảng viên phải luôn tích cực, chủ động khắc phục khó khăn, tìm tòi, sáng tạo, đào sâu suy nghĩ để có những giờ giảng ứng dụng công nghệ thông tin hiệu quả; mỗi người học phải luôn nỗ lực rèn luyện, xác định đúng động cơ, thái độ cũng như mục đích ứng dụng công nghệ thông tin, quá trình học tập phải phát huy được tính chủ động, tích cực, sáng tạo của bản thân, khắc phục khó khăn để tìm ra các phương pháp học tập hiệu quả.

2.2.2. Quan tâm xây dựng đội ngũ giảng viên có phẩm chất và năng lực toàn diện, trong đó tập trung nâng cao trình độ và kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin trong thực tiễn dạy học của giảng viên

Trong bất kỳ nhiệm vụ nào, con người luôn là một trong những yếu tố hàng đầu mang tính quyết định. Sự thành công hay thất bại trong việc ứng dụng công nghệ thông tin vào trong quản lý và giảng dạy chủ yếu phụ thuộc vào yếu tố con người. Do đó, lãnh đạo các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh cần đặc biệt quan tâm đến việc bồi dưỡng nâng cao năng lực, trình độ tin học, các kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin cho đội ngũ giảng viên.

Hiện nay, các trung tâm đã quan tâm bồi dưỡng kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin cho giảng viên thông qua các hoạt động và bằng các biện pháp xây dựng đội ngũ cán bộ cốt cán, lựa chọn giảng viên có đủ năng lực và tâm huyết phụ trách công việc này, sẵn sàng tạo điều kiện học tập và tham gia tập huấn nâng cao năng lực. Tổ chức tập huấn nội bộ và tập huấn mở rộng theo hình thức trao đổi giúp đỡ lẫn nhau, tập trung chủ yếu vào những kỹ năng mà giảng viên cần sử dụng trong quá trình soạn giảng hàng ngày và phải bắt đầu từ những kỹ năng đơn giản nhất như cách tra cứu và tìm kiếm thông tin, cách chuyển đổi các loại phong chữ, cách sử dụng một số phương tiện như máy chiếu, máy quay phim, chụp ảnh, các bước soạn một bài trình chiếu, các phần mềm thông dụng, cách thiết kế bài kiểm tra, ... mà báo cáo viên chính là đội ngũ cốt cán của các trung tâm. Khuyến khích, động viên giảng viên tích cực tự học, khiêm tốn học hỏi, sẵn sàng chia sẻ, luôn cầu thị tiến bộ, thường xuyên trao đổi với đồng nghiệp; tạo ra một môi trường học hỏi chuyên môn tích cực.

Mặt khác, cần thường xuyên tổ chức tốt các hoạt động hội thi, hội thao ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học. Đây là biện pháp hành chính bắt buộc trong đánh giá năng lực giảng viên trong dạy học. Trung tâm tổ chức

được nhiều buổi dự giờ, thao giảng tập thể sẽ giúp giảng viên có điều kiện rút kinh nghiệm giảng dạy, kinh nghiệm soạn giảng và ứng dụng công nghệ thông tin trong tiết dạy, góp phần tích cực vào việc sớm nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, nâng cao kết quả giáo dục của trung tâm.

2.2.3. Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy, học

Tiếp tục bổ sung nguồn kinh phí, đầu tư cơ sở vật chất theo đề án đổi mới nội dung phương pháp giảng dạy, đầu tư xây dựng trường bản ảo, thư viện điện tử, phòng học thông minh, quản lý thông minh, phòng đọc chuyên dùng sát với môn học; trang bị những thiết bị, công cụ điện tử để giảng dạy.

Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện cũng cần nhận thức rằng công nghệ thông tin chỉ là phương tiện, là điều kiện thuận lợi cho triển khai phương pháp dạy học tích cực chứ không phải là chìa khóa vạn năng. Không nên quá lạm dụng công nghệ nếu chúng không tác động tích cực đến quá trình dạy học. Để một giờ học có ứng dụng công nghệ thông tin là một giờ học phát huy tính tích cực của sinh viên thì điều kiện tiên quyết là việc khai thác công nghệ thông tin phải đảm bảo các yêu cầu đặc trưng của phương pháp dạy học tích cực và đặc thù của môn học mà giảng viên sử dụng. Cần tránh việc dùng slides trình chiếu chỉ để thay việc viết bảng mà lại coi đó là tiết dạy ứng dụng công nghệ thông tin.

3. Kết luận

Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư là một nhiệm vụ quan trọng góp phần nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, góp phần thực hiện thành công sứ mệnh đào tạo của trung tâm. Thực trạng ứng dụng công nghệ thông tin tại trung tâm trong những năm vừa qua đã đạt được những thành tựu nhất định. Tuy nhiên, so với yêu cầu chủ động trong tiếp cận những cơ hội mới mà cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư mang lại, cần nhận thức và triển khai thực hiện có hiệu quả nhiều nội dung, biện pháp. Trong đó, phải thường xuyên quán triệt sâu sắc những quan điểm, chủ trương đổi mới của Đảng, đặc biệt là những đổi mới trong giáo dục và đào tạo và ứng dụng công nghệ thông tin, làm cho mỗi giảng viên có được động cơ, thái độ, trách nhiệm đúng đắn, có năng lực chuyên môn, phương pháp sư phạm tốt và người học có được động cơ, thái độ và phương pháp học tập môn học đúng đắn, phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong quá trình học tập; phải quan tâm đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại phù hợp với mục tiêu, yêu cầu đào tạo, phù hợp với điều kiện thực tiễn của các trung tâm.

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương (2007). *Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/5/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác Giáo dục quốc phòng - an ninh trong tình hình mới*.
- Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020). *Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT ngày 18/3/2020 ban hành chương trình Giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường trung cấp sư phạm, cao đẳng sư phạm và cơ sở giáo dục đại học*.
- Bộ Quốc phòng - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (2015). *Thông tư liên tịch số 123/2015/TTLT-BQP-BGDĐT-BLĐTBXH ngày 05/11/2015 quy định tổ chức, hoạt động của trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh; liên kết giáo dục quốc phòng và an ninh của các trường cao đẳng, cơ sở giáo dục đại học*.
- Chính phủ (2014). *Nghị định số 13/2014/NĐ-CP ngày 25/02/2014 quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh*.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (Tập I)*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Quốc hội (2004). *Nghị quyết về giáo dục*. Nghị quyết số 37/2004/NQ-QH11, ban hành ngày 03/12/2004.
- Quốc hội (2013). *Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh*. Luật số 30/2013/QH13, ban hành ngày 19/6/2013.